

Чернуха Дмитро Вікторович

студент факультету фінансів

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Chernukha Dmytro

Student of the Faculty of Finance of the

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: 0009-0005-0670-3318

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-8-11307

МАКРОФІНАНСОВІ РИЗИКИ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

MACROFINANCIAL RISKS IN THE POST-WAR ECONOMY OF UKRAINE

Анотація. Вступ. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну спричинило масштабні руйнування інфраструктури та глибокі деформації економічної системи, створивши безпрецедентні макрофінансові виклики для післявоєнного відновлення. Загальний обсяг прямих збитків від руйнувань перевищує 400 млрд. доларів США, що становить понад 200% довоєнного річного ВВП України. Високий рівень зовнішньої фінансової залежності, значний дефіцит державного бюджету, інфляційний тиск та структурні дисбаланси на ринку праці формують складний комплекс ризиків, що потребують системного аналізу та розробки ефективних механізмів їх мінімізації.

Мета. Метою дослідження є комплексний аналіз макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці України та розробка рекомендацій щодо їх мінімізації. Дослідження спрямоване на виявлення ключових загроз фінансовій стабільності в умовах відбудови, оцінку їхнього потенційного впливу на економічний розвиток та формування стратегічних підходів до управління ними, з особливим фокусом на визначення пріоритетних напрямів структурних реформ та механізмів ефективного залучення міжнародної фінансової допомоги.

Матеріали і методи. Дослідження базується на комплексному аналізі даних з офіційних джерел, включаючи аналітичні звіти Національного банку України, статистичні дані Державної служби статистики, звіти міжнародних фінансових організацій та документи Міністерства економіки України. Методологічною основою є системний підхід, що поєднує методи статистичного аналізу, сценарного прогнозування, економіко-математичного моделювання та компаративного аналізу досвіду інших країн, які відновлювались після збройних конфліктів, з урахуванням специфіки української ситуації.

Результати. Виявлено ключові макрофінансові ризики післявоєнної економіки України, серед яких: критична залежність від зовнішнього фінансування, значний дефіцит державного бюджету, інфляційний та девальваційний тиск, дисбаланси на ринку праці та обмежений доступ до кредитних ресурсів. Встановлено, що руйнування енергетичної інфраструктури створює суттєвий тиск на економічне відновлення, а виконання зобов'язань перед міжнародними партнерами є критично важливим для забезпечення стабільного зовнішнього фінансування. Розроблено комплексний підхід до мінімізації макрофінансових ризиків, що включає забезпечення макроекономічної стабільності, стимулювання приватних інвестицій, підвищення ефективності державних витратів та розвиток фінансового сектору.

Перспективи. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методології кількісної оцінки макрофінансових ризиків з урахуванням їх взаємозв'язку та кумулятивного впливу. Актуальним залишається формування оптимальних моделей залучення та використання фінансових ресурсів для відбудови критичної інфраструктури, трансформація фіскальної політики для забезпечення балансу між фінансуванням відбудови та підтримкою макрофінансової стабільності, розробка механізмів ефективної інтеграції України до європейського фінансового простору та аналіз потенціалу фінансових технологій для подолання макрофінансових викликів.

Ключові слова: макрофінансові ризики, післявоєнна економіка, економічне відновлення України, фінансова стабільність, міжнародна фінансова допомога, структурні реформи, інфляційні процеси, девальваційні ризики, циркулярна економіка, євроінтеграція.

Summary. Introduction. Russia's full-scale invasion of Ukraine caused massive destruction of infrastructure and profound deformations of the economic system, creating unprecedented macro-financial challenges for post-war recovery. The total direct

damage from the destruction exceeds US\$400 billion, which is more than 200% of Ukraine's pre-war annual GDP. The high level of external financial dependence, significant state budget deficit, inflationary pressure, and structural imbalances in the labor market form a complex set of risks that require systematic analysis and the development of effective mechanisms for their minimization.

Purpose. The purpose of the study is a comprehensive analysis of macro-financial risks in the post-war economy of Ukraine and the development of recommendations for their minimization. The study is aimed at identifying key threats to financial stability in the context of reconstruction, assessing their potential impact on economic development and developing strategic approaches to managing them, with a special focus on identifying priority areas of structural reforms and mechanisms for effectively attracting international financial assistance.

Materials and methods. The study is based on a comprehensive analysis of data from official sources, including analytical reports of the National Bank of Ukraine, statistical data of the State Statistics Service, reports of international financial organizations and documents of the Ministry of Economy of Ukraine. The methodological basis is a systematic approach that combines methods of statistical analysis, scenario forecasting, economic and mathematical modeling and comparative analysis of the experience of other countries that recovered from armed conflicts, taking into account the specifics of the Ukrainian situation.

Results. Key macrofinancial risks of the post-war economy of Ukraine have been identified, including: critical dependence on external financing, significant state budget deficit, inflationary and devaluation pressures, imbalances in the labor market, and limited access to credit resources. It has been established that the destruction of energy infrastructure creates significant pressure on economic recovery, and the fulfillment of obligations to international partners is critically important for ensuring stable external financing. A comprehensive approach to minimizing macrofinancial risks has been developed, which includes ensuring macroeconomic stability, stimulating private investment, increasing the efficiency of public spending, and developing the financial sector.

Discussion. Further research should be directed at developing a methodology for quantitative assessment of macrofinancial risks, taking into account their interrelationships and cumulative impact. The formation of optimal models for attracting and using financial resources for the reconstruction of critical infrastructure, the transformation of fiscal policy to ensure a balance between financing reconstruction and supporting macro-financial stability, the development of mechanisms for the effective integration of Ukraine into the European financial space and the analysis of the potential of financial technologies for overcoming macro-financial challenges remain relevant.

Key words: macro-financial risks, post-war economy, economic recovery of Ukraine, financial stability, international financial assistance, structural reforms, inflationary processes, devaluation risks, circular economy, European integration.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну спричинило безпрецедентні руйнування інфраструктури та дестабілізацію фінансової системи країни, створивши унікальні макрофінансові виклики для післявоєнного відновлення. Масштабні руйнування енергетичної, транспортної та соціальної інфраструктури України за оцінками Світового банку перевищують 400 млрд. доларів США, що становить понад 200% річного ВВП країни до початку повномасштабного вторгнення. Ці руйнування супроводжуються значним зростанням державного боргу, критичною залежністю від зовнішнього фінансування та структурними дисбалансами в економіці. Трансформація ринку праці внаслідок масової міграції та мобілізації створює додаткові ризики для економічного відновлення. Інфляційний тиск, девальваційні ризики та обмежений доступ до міжнародних фінансових ринків ускладнюють стабілізацію фінансової системи. Дефіцит державного бюджету та необхідність значних видатків на обороноздатність обмежують можливості державного фінансування відбудови. Руйнування виробничих потужностей та порушення логістичних ланцюгів зумовлюють скорочення експортного потенціалу, що негативно впливає на валютні надходження. Водночас повоєнне відновлення України потребує не просто відбудови зруйнованого, а комплексної модернізації економіки з урахуванням євроінтеграційних процесів та переходу до сталого розвитку. В цих умовах ідентифікація, оцінка та розробка механізмів

мінімізації макрофінансових ризиків стає ключовим фактором успішної трансформації економіки України у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у формування базових положень та концепцій аналізу макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці зроблено як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Prohorovs A. [1] аналізує наслідки російсько-української війни для бізнесу та економік європейських країн. Науковець зосереджується на оцінці ризиків та їхньому впливі на фінансову стабільність європейського регіону, що має прямі наслідки для післявоєнного відновлення України.

Група дослідників на чолі з Liadze I. [2] визнає економічні витрати російсько-української війни. Вчені розглядають макрофінансові наслідки конфлікту та оцінюють потенційні ризики для світової економічної системи, підкреслюючи довгострокові фіскальні виклики для України. Junaedi J. [3] досліджує вплив російсько-української війни на економіку Індонезії. Дослідник аналізує ланцюги поширення економічних ризиків від регіонального конфлікту на глобальному рівні, що демонструє масштаб макрофінансових викликів.

Darmayadi A. та Megits N. [4] вивчають вплив російсько-української війни на економіку Європейського Союзу. Науковці характеризують фінансові ризики та економічні виклики, що постають перед європейськими країнами, розглядаючи їх у контексті

потенційних загроз для фінансової системи України. Колектив українських експертів Bublyk Y., Shapoval Y., Shpanel-Yukhta O. та Brus S. [5] аналізують вплив фінансового доступу на безготівкову економіку на прикладі України. Фахівці розглядають важливість розвитку цифрових фінансових систем для зменшення економічних ризиків у контексті післявоєнної відбудови.

Вітчизняний науковець Zakharchenko V.I. [6] досліджує відновлення України від наслідків війни засобами неоекономіки. Професор пропонує секторальні та просторові підходи до подолання макрофінансових ризиків післявоєнного періоду, наголошуючи на необхідності структурних трансформацій. Група західних дослідників Hartley K., Baldassarre V. та Kirchherr J. [7] розглядають кругову економіку як відповідь на кризу. Економісти надають теоретичне підґрунтя для розуміння механізмів економічного відновлення, актуальних для мінімізації фінансових ризиків України.

Колектив українських вчених на чолі з Makarenko P.M. [8] розробляє модель брендингу конкурентного потенціалу суб'єктів агропродовольчого сектору економіки України. Спеціалісти аналізують стратегії зменшення ризиків у ключовому секторі української економіки, що має критичне значення для макрофінансової стабільності. Owczarzak J. та група американських і українських дослідників [9] вивчають моральні економіки догляду в контексті соціальної стабільності. Їхнє дослідження демонструє важливість соціальних аспектів для фінансової стійкості в умовах відновлення після воєнних дій.

Markevych K., Maistro S., Koval V. та Paliukh V. [10] досліджують сталість гірничодобувної галузі та кругову економіку в контексті економічної безпеки України. Аналітики розглядають секторальні ризики та механізми їх мінімізації, акцентуючи увагу на фінансових аспектах економічної безпеки. Українські науковці Litvak O. та Litvak S. [11] аналізують впровадження моделі кругової економіки в аграрному секторі України. Їхня робота висвітлює інноваційні підходи до зменшення макрофінансових ризиків у стратегічно важливій для України галузі.

Колектив авторів на чолі з Kulikov P. [12] розробляє проект інноваційного та інвестиційного розвитку післявоєнної економіки України. Експерти пропонують механізми залучення інвестицій для подолання фінансових ризиків, підкреслюючи важливість стабільного інвестиційного клімату. Фахівці Світового банку Guenette J.D., Kenworthy P.G. та Wheeler C.M. [13] аналізують наслідки війни в Україні для глобальної економіки. Економісти оцінюють системні ризики та їхній вплив на макрофінансову стабільність, надаючи рекомендації щодо стратегій відновлення.

Група українських дослідників Shvedun V., Vulba V., Bozhko L. та інші [14] вивчають кругову економіку в Україні на шляху до європейської інтеграції. Науковці пропонують напрями сталого управління під час війни та післявоєнного віднов-

лення, аналізуючи ризики та можливості для фінансової системи. Китайські вчені Qian K., Zheng J. та Gu D. [15] досліджують вплив російського вторгнення в Україну на світову економіку. Аналітики розглядають глобальні макрофінансові ризики, спричинені конфліктом, що мають безпосередній вплив на можливості відновлення України.

Американські дослідники Rose A., Chen Z. та Wei D. [16] аналізують економічні наслідки порушення експорту зернових товарів внаслідок російсько-української війни. Фахівці оцінюють ризики для продовольчої безпеки та їх вплив на фінансову стабільність, що є суттєвим фактором для відновлення експортного потенціалу України.

Незважаючи на значний доробок науковців, залишаються невирішеними проблемні питання. Зокрема, потребує уваги комплексна оцінка системних макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці України з урахуванням безпрецедентних масштабів руйнувань. Актуальним залишається розробка механізмів фінансової стабілізації в умовах масштабних пошкоджень інфраструктури та критичного рівня боргового навантаження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці України та розробка рекомендацій щодо їх мінімізації. Дослідження спрямоване на виявлення ключових загроз фінансовій стабільності в умовах відбудови, оцінку їхнього потенційного впливу на економічний розвиток та формування стратегічних підходів до управління ними. Особлива увага приділяється визначенню пріоритетних напрямів структурних реформ для забезпечення макроекономічної стабільності, розробці механізмів ефективного залучення та використання міжнародної фінансової допомоги, а також формуванню моделі фіскальної консолідації, що сприятиме сталому розвитку економіки України в післявоєнний період.

Матеріали і методи. Дослідження макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці України базується на комплексному аналізі даних з офіційних джерел. Інформаційну базу склали аналітичні звіти Національного банку України, зокрема інфляційні звіти та макроекономічні прогнози на 2024–2027 роки. Використано статистичні дані Державної служби статистики України щодо макроекономічних показників, зовнішньоторговельного балансу та ринку праці. Важливим джерелом інформації стали звіти міжнародних фінансових організацій, включаючи оцінки Світового банку щодо обсягів руйнувань інфраструктури України та прогнози МВФ щодо перспектив відновлення економіки. Також проаналізовано документи Міністерства економіки України, зокрема прогнози економічного і соціального розвитку України, та звіти консорціуму RRR4U щодо виконання умов програми МВФ та допомоги ЄС у межах Ukraine Facility.

Методологічною основою дослідження є системний підхід до аналізу макрофінансових ризиків, що дозволяє врахувати їхню взаємозалежність та комплексний вплив на економіку. Застосовано методи статистичного аналізу для оцінки поточного стану та динаміки ключових макроекономічних показників. Для прогнозування потенційних ризиків використано сценарний аналіз з урахуванням різних варіантів розвитку ситуації у післявоєнний період. Методи економіко-математичного моделювання застосовано для оцінки впливу окремих факторів на фінансову стабільність. Важливим елементом методології є компаративний аналіз досвіду інших країн, що відновлювались після збройних конфліктів, з урахуванням специфіки ситуації в Україні. Комплексний методологічний підхід дозволяє не лише ідентифікувати ключові макрофінансові ризики, але й розробити обґрунтовані рекомендації щодо їх мінімізації в умовах післявоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу. Макрофінансові ризики у післявоєнній економіці України формуються під впливом безпрецедентних руйнувань, спричинених повномасштабним вторгненням Росії. Масштабні атаки на енергетичну інфраструктуру, транспортні шляхи, виробничі потужності та житловий фонд створили унікальні виклики для відновлення економіки. За оцінками Світового банку, загальний обсяг прямих збитків від руйнувань перевищує 400 млрд. доларів США, що становить понад 200% довоєнного річного ВВП України. Ці руйнування критично впливають на макрофінансову стабільність держави, створюючи додаткове навантаження на державний бюджет. Відновлення зруйнованої інфраструктури потребуватиме значних фінансових ресурсів, які значно перевищують внутрішні можливості української економіки.

Ключовим макрофінансовим ризиком для післявоєнної економіки України є критична залежність від зовнішнього фінансування. В умовах військових дій та масштабних руйнувань Україна змушена покладатися на фінансову допомогу міжнародних партнерів для покриття дефіциту державного бюджету. У 2024 році очікується, що міжнародні партнери нададуть Україні понад 41 млрд. доларів США, а у 2025 році — більше 38 млрд. доларів США. Ці кошти використовуються для фінансування соціальних видатків, проєктів відновлення та підтримки обороноздатності. Важливим джерелом фінансування у 2025 році стане механізм ERA, який передбачає використання доходів від заморожених російських активів. Попри значні обсяги зовнішньої допомоги, існує ризик її скорочення у середньостроковій перспективі, що може призвести до фіскальних дисбалансів.

Серйозним викликом для фінансової стабільності є значний дефіцит державного бюджету України. За даними НБУ, у 2024 році прогнозується дефіцит зведеного бюджету на рівні 1,176 трлн. грн, а у 2025 році — 1,64 трлн. грн. Такий високий рівень дефіци-

ту створює ризики для макрофінансової стабільності, оскільки його фінансування потребує значних запозичень. Водночас значна частина бюджетних видатків спрямовується на оборонні потреби, що обмежує можливості держави фінансувати відновлення економіки. У післявоєнний період Україна стикнеться з необхідністю фіскальної консолідації при одночасному забезпеченні достатнього фінансування відбудови. Це вимагатиме оптимізації структури бюджетних видатків, підвищення ефективності податкової системи та зменшення масштабів тіньової економіки.

Інфляційні ризики становлять важливий компонент макрофінансових викликів для післявоєнної економіки України. Протягом 2024–2025 років спостерігається прискорення інфляційних процесів. За даними НБУ, у жовтні 2024 року інфляція сягнула 9,7% у річному вимірі, а в березні 2025 року вже 14,6%. Основними чинниками прискорення інфляції є обмежена пропозиція продовольства через гірші врожаї, зростання виробничих витрат, зокрема на енергоносії та оплату праці, жвавий споживчий попит та певне послаблення курсу гривні. НБУ прогнозує, що інфляція досягне пікових значень у II кварталі 2025 року, після чого почне знижуватися до 8,4% наприкінці року. Для контролю інфляційних процесів НБУ застосовує жорстку монетарну політику, підвищивши облікову ставку до 15,5% у березні 2025 року. У післявоєнний період існує ризик подальшого інфляційного тиску через значні видатки на відбудову та можливе розбалансування грошово-кредитної політики.

Значний вплив на макрофінансову стабільність має ситуація з міжнародними резервами України. Їхня динаміка відображає здатність держави забезпечувати валютну стабільність та виконувати зовнішні зобов'язання. Зміни у обсягах міжнародних резервів НБУ та джерела фінансування України представлені у Таблиці 1.

Девальваційні ризики залишаються важливим фактором макрофінансової нестабільності у післявоєнний період. В умовах воєнних дій валютний ринок України функціонує з суттєвими обмеженнями та адміністративним регулюванням. НБУ вживає заходів для забезпечення стійкої ситуації на валютному ринку, не допускаючи значних коливань курсу гривні. Утім, через наслідки війни валютний ринок функціонує в умовах дефіциту валюти, який покривається з міжнародних резервів. Значний від'ємний торговельний баланс (за прогнозами НБУ, сальдо торговельного балансу у 2025 році становитиме –27 млрд. доларів США) створює постійний тиск на валютний курс. У післявоєнний період існує ризик посилення девальваційного тиску через лібералізацію валютного ринку, зростання імпорту для відбудови та можливе скорочення зовнішнього фінансування.

Суттєвим макрофінансовим ризиком для післявоєнної економіки України є критичний стан енергетичної інфраструктури. Російські атаки на енергетичні

Таблиця 1

Основні макрофінансові показники України у 2024–2025 роках

Показник	2024 рік	2025 рік	Зміна, %
Міжнародні резерви НБУ, млрд. дол. США	36,6	42,38	+15,8
Очікувана міжнародна допомога, млрд. дол. США	41,0	38,0	-7,3
Зростання ВВП (реальне), %	4,0	4,3	+0,3 п.п.
Інфляція (на кінець року), %	12,0	8,4	-3,6 п.п.
Облікова ставка НБУ, %	14,5	15,5	+1,0 п.п.
Сальдо зведеного бюджету, млрд. грн	-1 176	-1 640	+39,5

Джерело: розроблено авторами на основі даних [17; 18]

об'єкти призвели до значних руйнувань та створили дефіцит електроенергії. Це спричинило зростання виробничих витрат бізнесу та негативно вплинуло на економічне зростання. Відновлення зруйнованої енергетичної інфраструктури потребуватиме значних інвестицій, що створить додаткове навантаження на фінансову систему. Водночас енергетична безпека є критично важливою для економічного відновлення. У післявоєнний період необхідно не лише відбудувати зруйновані енергетичні об'єкти, але й здійснити структурну трансформацію енергетичного сектору для підвищення його стійкості та ефективності.

Ринок праці України зазнав кардинальних змін внаслідок війни, що створює додаткові ризики для післявоєнного відновлення. Масова міграція населення за кордон (за різними оцінками, від 5 до 8 млн. осіб) та мобілізація до Збройних Сил України призвели до значного дефіциту робочої сили. За даними НБУ, рівень безробіття у 2024 році оцінюється у 18,7%, а у 2025 році — 17,7%. Водночас спостерігається значна нерівномірність на ринку праці: у великих містах, віддалених від зони бойових дій, відчувається гострий дефіцит працівників, тоді як у прифронтових районах рівень безробіття залишається високим. Конкуренція за кваліфікованих працівників стимулює зростання заробітних плат (на 22% у річному вимірі за останніми даними), що створює додатковий інфляційний тиск.

Важливим фактором макрофінансової стабільності є стан банківської системи та доступність кредитних ресурсів для відновлення економіки. Банківський сектор України демонструє стійкість в умовах війни, проте існують значні ризики для його функціонування у післявоєнний період. Висока облікова ставка НБУ (15,5% станом на березень 2025 року) робить кредитні ресурси дорогими для бізнесу. Водночас банки змушені підтримувати високі ставки за депозитами (15% річних і більше) для захисту заощаджень від інфляції. Це створює значний розрив між вартістю залучення та розміщення коштів, що обмежує можливості банків для кредитування реального сектору економіки. У післявоєнний період ключовим викликом для фінансової системи буде забезпечення доступного кредитування для відбудови економіки при одночасному збереженні фінансової стабільності.

Державні програми підтримки економіки, такі як «Оселя», «Відновлення» та «Доступні кредити 5–7–9%», відіграють важливу роль у стимулюванні економічної активності в умовах війни. Ці програми сприяють відновленню зруйнованої інфраструктури, підтримці бізнесу та створенню нових робочих місць. Утім, їхнє фінансування створює додаткове навантаження на державний бюджет, що може посиливати фіскальні дисбаланси. У післявоєнний період необхідно буде трансформувати ці програми для забезпечення їхньої фінансової стійкості та максимальної ефективності для відновлення економіки.

Структурні трансформації економіки України у післявоєнний період супроводжуватимуться значними макрофінансовими ризиками. Війна призвела до суттєвих змін у структурі економіки, зокрема через руйнування виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів та зміну географії розміщення підприємств. У Таблиці 2 представлено основні макроекономічні показники та прогнози їхньої динаміки, що відображають перспективи структурних змін в економіці України.

Євроінтеграційні процеси створюють додаткові виклики та можливості для макрофінансової стабільності України. Виконання умов програми МВФ та Ukraine Facility залишається критично важливим для забезпечення стабільного зовнішнього фінансування. За даними консорціуму RRR4U, Україна демонструє значний прогрес у виконанні зобов'язань перед міжнародними донорами, проте спостерігається певне погіршення дотримання календаря їх впровадження. У 2024 році Україна успішно отримала 16,1 млрд. євро до бюджету в рамках Ukraine Facility, а у 2025 році, за умови виконання передбачених індикаторів, зможе отримати 12,5 млрд. євро. Водночас існують ризики затримок у фінансуванні через невиконання окремих структурних маяків. У післявоєнний період виконання зобов'язань перед міжнародними партнерами залишатиметься важливим фактором макрофінансової стабільності.

Управління державним боргом становитиме суттєвий виклик для макрофінансової стабільності у післявоєнний період. Значні запозичення для фінансування дефіциту державного бюджету в умовах війни призвели до зростання боргового навантаження. Виплати за зовнішніми боргами створюють

Таблиця 2

Прогноз макроекономічних показників України на 2024–2026 роки

Показник	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Валовий внутрішній продукт (номінальний), млрд. грн	7 643	8 980,6	10 421,8
ВВП (реальне зростання), % до попереднього року	4,6	6,8	6,6
Індекс споживчих цін (грудень до грудня), %	9,7	8,1	6,9
Рівень безробіття населення віком 15–70 років, %	18,7	17,7	15,0
Сальдо торговельного балансу, млн. дол. США	-40 172	-27 044	-25 433

Джерело: розроблено авторами на основі даних [17; 18]

додатковий тиск на міжнародні резерви України. Так, лише за березень 2025 року за обслуговування та погашення державного боргу в іноземній валюті було виплачено 786,7 млн. доларів США. У післявоєнний період Україна може зіткнутися з необхідністю реструктуризації державного боргу для забезпечення його стійкості та зменшення боргового навантаження на економіку.

Трансформація механізмів залучення інвестицій стане ключовим фактором післявоєнного відновлення економіки України. В умовах значних руйнувань інфраструктури та виробничих потужностей залучення приватних інвестицій є критично важливим для відновлення економічного потенціалу. Проект інноваційного та інвестиційного розвитку післявоєнної економіки України, розроблений колективом авторів на чолі з Kulikov P., передбачає створення сприятливих умов для інвестицій. Ключовими елементами цього проекту є забезпечення правового захисту інвесторів, розвиток інфраструктури, підготовка кваліфікованих кадрів та створення ефективних механізмів державно-приватного партнерства. Успішна реалізація цих заходів сприятиме зменшенню макрофінансових ризиків та забезпеченню сталого економічного зростання.

Циркулярна економіка та сталий розвиток стають важливими компонентами післявоєнного відновлення України. Дослідження Shvedun V., Bulba V., Bozhko L. та інших науковців демонструють важливість впровадження принципів циркулярної економіки для забезпечення сталого розвитку України в умовах євроінтеграції. Застосування цих принципів у процесі відбудови дозволить не лише відновити зруйновану інфраструктуру, але й створити більш ефективну та екологічно стійку економічну систему. Це сприятиме зменшенню макрофінансових ризиків у довгостроковій перспективі через підвищення ресурсної ефективності та зменшення залежності від імпорту енергоносіїв.

Макрофінансові ризики у післявоєнній економіці України потребують комплексного підходу до їх мінімізації. Ключовими елементами такого підходу мають стати: забезпечення макроекономічної стабільності через ефективну монетарну та фіскальну політику; залучення достатнього зовнішнього фінансування для відбудови критичної інфраструктури; стимулювання приватних інвестицій через створення

сприятливого бізнес-середовища; підвищення ефективності державних видатків через впровадження прозорих механізмів відбору та реалізації інвестиційних проєктів; розвиток фінансового сектору для забезпечення доступного кредитування реальної економіки; диверсифікація експортного потенціалу для зменшення залежності від окремих ринків та товарних груп. Реалізація цих заходів дозволить зменшити макрофінансові ризики та забезпечити стале економічне зростання України у післявоєнний період.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці України виявило комплексний характер викликів, що потребують системного підходу до їх мінімізації. Ключовими ризиками визначено: критичну залежність від зовнішнього фінансування, значний дефіцит державного бюджету, інфляційний та девальваційний тиск, зростання державного боргу, дисбаланси на ринку праці та обмежений доступ до кредитних ресурсів. Особливої уваги потребує відновлення зруйнованої енергетичної інфраструктури як передумови економічного відродження України. Виконання зобов'язань перед міжнародними партнерами в рамках програми МВФ та Ukraine Facility залишається критично важливим для забезпечення макрофінансової стабільності. Застосування принципів циркулярної економіки та впровадження інноваційних механізмів залучення інвестицій сприятимуть не лише подоланню поточних викликів, але й формуванню стійкої економічної системи, здатної забезпечити довгострокове зростання.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка методології кількісної оцінки макрофінансових ризиків у післявоєнній економіці з урахуванням їх взаємозв'язку та кумулятивного впливу. Актуальним залишається формування оптимальних моделей залучення та використання фінансових ресурсів для відбудови критичної інфраструктури. Потребує поглибленого вивчення питання трансформації фіскальної політики для забезпечення балансу між необхідністю фінансування відбудови та підтримкою макрофінансової стабільності. Важливим напрямом досліджень є також розробка механізмів ефективної інтеграції України до європейського фінансового простору з мінімізацією пов'язаних із цим ризиків.

Література

1. Prohorovs, A. (2022). Russia's War in Ukraine: Consequences for European Countries' Businesses and Economies. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(7). <https://doi.org/10.3390/jrfm15070295>
2. Liadze, I., Macchiarelli, C., Mortimer-Lee, P., & Sanchez Juanino, P. (2023). Economic costs of the Russia-Ukraine war. *World Economy*, 46(4), 874–886. <https://doi.org/10.1111/twec.13336>
3. Junaedi, J. (2022). The Impact of the Russia-Ukraine War on the Indonesian Economy. *Journal of Social Commerce*, 2(2), 71–81. <https://doi.org/10.56209/jommerce.v2i2.29>
4. Darmayadi, A., & Megits, N. (2023). The impact of the Russia-Ukraine war on the European Union economy. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*, 10(1), 46–55. <https://doi.org/10.15549/jeecar.v10i1.1079>
5. Bublyk, Y., Shapoval, Y., Shpanel-Yukhta, O., & Brus, S. (2023). Effect of financial access on cashless economy: The case of Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 18(1), 91–102. [https://doi.org/10.21511/bbs.18\(1\).2023.08](https://doi.org/10.21511/bbs.18(1).2023.08)
6. Zakharchenko, V. I. (2022). Restoration of Ukraine From the Consequences of the War by Means of Neo-Economy: Sectoral and Spatial Approaches. *Ukrainian Geographical Journal*, 2022(4), 23–36. <https://doi.org/10.15407/ugz2022.04.023>
7. Hartley, K., Baldassarre, B., & Kirchherr, J. (2024, January 1). Circular economy as crisis response: A primer. *Journal of Cleaner Production*. Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.140140>
8. Makarenko, P. M., Pilyavsky, V. I., Mykolenko, I. H., Varchenko, O. O., & Ipatov, A. V. (2023). Competitive Potential Branding Model of Subjects of Agro-food Economy Sector Ukraine. *Review of Economics and Finance*, 21(1), 221–235. <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.21>
9. Owczarzak, J., Phillips, S. D., Allen, A., Alpatova, P., Zub, T., Mazhnaya, A., & Filippova, O. (2023). Moral Economies of Care and Women Who Use Drugs in Ukraine. *Contemporary Drug Problems*, 50(2), 155–175. <https://doi.org/10.1177/00914509221147739>
10. Markevych, K., Maistro, S., Koval, V., & Paliukh, V. (2022). Mining sustainability and circular economy in the context of economic security in Ukraine. *Mining of Mineral Deposits*, 16(1), 101–113. <https://doi.org/10.33271/mining16.01.101>
11. Litvak, O., & Litvak, S. (2023). Implementation of the circular economy model in the agricultural sector of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 146–156. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-146-156>
12. Kulikov, P., Aziukovskyi, O., Vahonova, O., Bondar, O., Akimova, L., & Akimov, O. (2022, December 1). Post-war Economy of Ukraine: Innovation and Investment Development Project. *Economic Affairs (New Delhi)*. AESSRA. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.5.2022.30>
13. Guenette, J. D., Kenworthy, P. G., & Wheeler, C. M. (2022). *Implications of the War in Ukraine for the Global Economy*. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/37372>
14. Shvedun, V., Bulba, V., Bozhko, L., Kucher, L., Kholodok, V., & Ihnatiev, O. (2023). Circular Economy in Ukraine on the Way to European Integration: Directions for Sustainable Management during the War and Post-War Recovery. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 14(1), 194–206. [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).19](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).19)
15. Qian, K., Zheng, J., & Gu, D. (2023). The Impact of Russia's Invasion of Ukraine on the Global Economy. *Frontiers in Business, Economics and Management*, 9(3), 5–6. <https://doi.org/10.54097/fbem.v9i3.9426>
16. Rose, A., Chen, Z., & Wei, D. (2023). The economic impacts of Russia–Ukraine War export disruptions of grain commodities. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 45(2), 645–665. <https://doi.org/10.1002/aerp.13351>
17. Міністерство економіки України. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki> (дата звернення: 20.08.2025).
18. Національний банк України. Макроекономічний та монетарний огляд, квітень 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/makroekonomichniy-ta-monetaryniy-oglyad-kviten-2025-roku> (дата звернення: 20.08.2025).

References

1. Prohorovs, A. (2022). Russia's War in Ukraine: Consequences for European Countries' Businesses and Economies. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(7). <https://doi.org/10.3390/jrfm15070295>
2. Liadze, I., Macchiarelli, C., Mortimer-Lee, P., & Sanchez Juanino, P. (2023). Economic costs of the Russia-Ukraine war. *World Economy*, 46(4), Pp. 874–886. <https://doi.org/10.1111/twec.13336>
3. Junaedi, J. (2022). The Impact of the Russia-Ukraine War on the Indonesian Economy. *Journal of Social Commerce*, 2(2), Pp. 71–81. <https://doi.org/10.56209/jommerce.v2i2.29>
4. Darmayadi, A., & Megits, N. (2023). The impact of the Russia-Ukraine war on the European Union economy. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*, 10(1), Pp. 46–55. <https://doi.org/10.15549/jeecar.v10i1.1079>
5. Bublyk, Y., Shapoval, Y., Shpanel-Yukhta, O., & Brus, S. (2023). Effect of financial access on cashless economy: The case of Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 18(1), Pp. 91–102. [https://doi.org/10.21511/bbs.18\(1\).2023.08](https://doi.org/10.21511/bbs.18(1).2023.08)
6. Zakharchenko, V. I. (2022). Restoration of Ukraine From the Consequences of the War by Means of Neo-Economy: Sectoral and Spatial Approaches. *Ukrainian Geographical Journal*, 2022(4), Pp. 23–36. <https://doi.org/10.15407/ugz2022.04.023>
7. Hartley, K., Baldassarre, B., & Kirchherr, J. (2024). Circular economy as crisis response: A primer. *Journal of Cleaner Production*. Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.140140>

8. Makarenko, P.M., Pilyavsky, V.I., Mykolenko, I.H., Varchenko, O.O., & Ipatov, A.V. (2023). Competitive Potential Branding Model of Subjects of Agro-food Economy Sector Ukraine. *Review of Economics and Finance*, 21(1), Pp. 221–235. <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.21>.
9. Owczarzak, J., Phillips, S.D., Allen, A., Alpatova, P., Zub, T., Mazhnaya, A., & Filippova, O. (2023). Moral Economies of Care and Women Who Use Drugs in Ukraine. *Contemporary Drug Problems*, 50(2), Pp. 155–175. <https://doi.org/10.1177/00914509221147739>.
10. Markevych, K., Maistro, S., Koval, V., & Paliukh, V. (2022). Mining sustainability and circular economy in the context of economic security in Ukraine. *Mining of Mineral Deposits*, 16(1), Pp. 101–113. <https://doi.org/10.33271/mining16.01.101>.
11. Litvak, O., & Litvak, S. (2023). Implementation of the circular economy model in the agricultural sector of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), Pp. 146–156. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-146-156>.
12. Kulikov, P., Aziukovskyi, O., Vahonova, O., Bondar, O., Akimova, L., & Akimov, O. (2022). Post-war Economy of Ukraine: Innovation and Investment Development Project. *Economic Affairs (New Delhi)*. AESSRA. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.5.2022.30>.
13. Guenette, J.D., Kenworthy, P.G., & Wheeler, C.M. (2022). *Implications of the War in Ukraine for the Global Economy*. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/37372>.
14. Shvedun, V., Bulba, V., Bozhko, L., Kucher, L., Kholodok, V., & Ihnatiev, O. (2023). Circular Economy in Ukraine on the Way to European Integration: Directions for Sustainable Management during the War and Post-War Recovery. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 14(1), Pp. 194–206. [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).19](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).19).
15. Qian, K., Zheng, J., & Gu, D. (2023). The Impact of Russia's Invasion of Ukraine on the Global Economy. *Frontiers in Business, Economics and Management*, 9(3), Pp. 5–6. <https://doi.org/10.54097/fbem.v9i3.9426>.
16. Rose, A., Chen, Z., & Wei, D. (2023). The economic impacts of Russia–Ukraine War export disruptions of grain commodities. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 45(2), Pp. 645–665. <https://doi.org/10.1002/aep.13351>.
17. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. Prohnoz ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2025–2027 roky [Ministry of Economy of Ukraine. Forecast of economic and social development of Ukraine for 2025–2027]. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2025-2027-Roki> [in Ukrainian].
18. Natsionalnyi bank Ukrainy. Makroekonomichni ta monetarnyi ohliad, kviten 2025 roku [National Bank of Ukraine. Macroeconomic and monetary review, April 2025]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/makroekonomichniy-ta-monetaryny-oglyad-kviten-2025-roku> [in Ukrainian].